

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
Editură Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

1

Cuvântarea lui Andrei baron de Șaguna pentru înființarea Mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei¹

În 16 Mai 1868, în tabla magnațiloror, „Ecelența Voastră, d-le presedinte!

Măriți magnați!

Poporul evreiesc, după ce a fost bântuit de atâtea patimi și fu eliberat, a strigat și a zis: *Milă și adevăr s-au întâmpinat, dreptatea și pacea s-au arătat!*

Măriți magnați, în astfel de situațiune mă aflu și eu. Loaiotea mea se află de proiecta de lege, care regulează și îmbunătățește, pe cale constituțională, afacerile bisericii noastre în toate provinciile, care se țin de coroana St. Ștefan. Mă rog se fie votată, dacă ea, în urma pozițiunile mele, fără de a mă provocă la date istorice, îmi permite a observă, că noi românii, care ne ținem de biserica greco-orientală, în Patria noastră proprie, am fost tractați până acum ca fii vitregi; însă mulțumită lui Dumnezeu astăzi pot să zic și io, ca „*mila și adevărul în fine se întâmpină și dreptatea și pacea se săruta*” (aplause).

Purcedând din acesta pricină, declar în fața patriei întregi, că eu mă rog la Tatăl nostru, carele e în ceruri, să ne binecuvinte pe Maiestatea Sa Domnitorială și Regele nostru încoronată, pentru grația sa, care prea înălțatu ne-a îndatorat, încă înainte ca peste ani a o documenta în faptă, așa de grațios, față de noi romanii gr. or., prin înființarea Mitropoliei. Pentru acesta datoresc mulțumită și recunoștință și aceasta o exprim și on. casei a deputaților, precum și înaltei case a Magnaților, deoarece parceda de la speranția, că și înalta casă de sus va primi proiectul casei deputaților (éljen)(éljen).

Lucrul din chestiune are multe laturi (părți), și dacă voi să ating fiecare latore, atunci - aceasta o mărturisesc înainte - așa deveni odiosă. (S'aadimo ! s'aodimo !) Sunt însă unele puncte foarte momentoase și esențiale, care fără vătămarea a însăși obiectului, și pentru aceea nu le pot tăcea, pentru că aruncă lamină ziua întreagă, deci trebuie se le ating aici. După părerea mea chiar și lacra cea mai bană nu se arată lamei în lumina aceea, încât să nu se afle întrânsa o parte umbroasă, pentru ca toate părerile depind de la priceperea obiectivă. Așa se întâmplă și ca paiete ce privește despărțirea românilor de sârbi că un *paradoxum* zicând: ce are credința comună cu naționalitatea? Aici trebuie să mă rog de iertare, dacă eu ca preot, dară și ca și creștin zic, ce credință creștinească pune mare valoare pe limbă? Cât mai curând vom serba Pogorirea Doliului s(f)ânt. Și ce serbare e aceea? Nimica alta, decât una documenta ca limba e un vehicul al faptului ală religios. Dei. Poate să vorbească și mai framosă decât odinioară St. Ioane Gura de aur, ba însuși St. Ioane Gură de aur, poate vorbi, însă dacă va vorbi unui popor, carele nu-l pricepe, vorba lui de aur, asemenea fără efect (aplaze și ilaritate).

Despărțirea noastră însă are și alte temeieri ponderoase. Și adică întâi: până acum eram, țineam toți gr. orientalii de una ierarhie. Să privim acum estinderea geografică a acestei ierarhii și vom vedea, că teritoriul acesta se începea la Carpații galițieni și se extindea până inclusiv la Dalmația. Acum îmi iau voia a zice: că situațiunea geografică a acestei unice mitropolii documentează că este extraordinară și că afară de aceasta na mai exista nici o unică metropolis, țara să fi avut o extindere că mitropolia carlovițiană: de la Carpații galițiani până inclusiv Dalmația. A doua: ea ține de despărțirea aceasta evoca de tot naturală; înțeleg despărțirea administrativă, pentru ca de o despărțire dogmatica aici nu poate fi vorba, repetez, că aflu despărțirea aceasta naturală, pentru aceea de la Dunăre în jos până la Dalmația locuiesc în unu complex poporal slăvean; din contra de la Donare în sus până în Galiția, Bucovina și la margini în masă poporul român.

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Anul XXXI, Brașov, 13 Mai 1868, nr. 34, p.136, Redactor Iacob Mureșanu

Eu cuget, că dacă voim să zidim o biserică, se nu facem un obiect de arendă din trânsa, ci să perseveram în adevărata convingere creștinească, ca noi trebuie să predicam lumina, cultura și libertatea, pentru ca - după cum zice apostolul Pavel - spiritul sfânt e libertatea. Mitropolia română, așa dară - după cum s-a exprimat și sinodala din Carloviția - dacă se înființează numai pe baze de naționalitate, întru aceasta nimenea nu poate să vadă vre-un scandal sau vre-un pericol; pentru că noi vă demonstrăm, că în una și aceeași patria biserica alogene are trei arhiepiscopii, fără ca prin aceasta să se vatăme unitatea și dogma bisericii apusene, ci aceste trei arhiepiscopii se află în legătură bisericească între olaltă. Totul așa vedem în biserica reformată împărțirea în superintendenții. Nu înțeleg dară, pentru ce să no poată există și la noi două mitropolii având destui credincioși, pentru că se poată fi două mitropolii. Mai e însă și alta împrejurare, care e foarte momentoasă, adică: ca oare cu puțină e, ca dacă de ex. în una țară sunt trei mitropolii, să poată fi acelea separate unele de altele și egal o îndreptățite, în asta stă politica, sau nu?

Mă rog de iertare, daca voi aduce spre ilustrarea acestei cestiuni un argument ex. *antiqaitatibus ecclesiasticis*. În vechime insula Cipru s-a adus la principatul Antiochiei și Ciprul a devenit o provincie a Antiochiei. Insula Cipru încă în vechimea cea mai mare a fost o mitropolis de sine stătătoare, și independentă de ori care mitropolis, pentru a fi ca mitropolie în biserica noastră de a toată lumea sontu între sine independente și egal îndreptățite, caci acesta o prescriu canoanele. Dară mitropoliților din Antiochia se nevoia de a-și subordona sieși mitropolia din insula Cipru aducând de motiv, că Cipru precum depinde în cele profane de Antochia, așa trebuie să depindă și în cele spirituale de Antiochia. Tocmai în același timp se țin conciliul ecumenic al treilea la anul 431. Clerul din Cipru aa recarsa la conciliul acesta contra mitropolitului din Antiochia, care ao atoaotu ecsistioti'a metropoliei lor. Sinodul au pertractat acesta recarsa, și prin canonul său ala 8-lea, dacă-mi aduc aminte bine, l-a decis într-acolo: ca mitropolitain Antiochiei n-are a se amesteca în mitropolia Ciprului, nici a o apăsa, sau a o nimici și a trece în jurisdicțiunea altei mitropolite, provocându-se acest sinod ecumenic și la canoanele sinoadelor de mai nainte, care rânduise, că mitropoliile între sine sunt independente și egale îndreptățite; și că practica acesta se susține în întreaga noastră biserică.

Așa cunosc eu lucrul în privința autonomiei și egalei îndreptățiri a mitropoliilor singuratice și trebuie să mărturisesc, că de la acesta nu mă voi abate, pentru ca prin acesta aş comite o ilegalitate contra instituțiilor cardinale ale bisericii noastre La despărțirea aceasta așa dară nu poate fi vorba de sciziune, deoarece aici se înțelege numai administrațiunea, tot așa de puțin se poate zice, că între noi s-ar face o sciziune religioasă. Când ne sfătuirăm la sinodul episcopesc din Carlovițiu în anul 1864, asupra acestui obiect, fui provocat, să mă declar cum îmi închipuesc eu susținerea unități religiunei noastre când Maiestatea Sa s-ar îndura a placida conclasul sinodului episcopesc în privința înființării mitropoliei românești? La aceasta am declarat, dacă îmi mai aduc bine aminte, *ano sinoda comuna episcoposou representéza unitatea religiunei*, care trebuie să rămână între noi, cu toste că în privința afacerilor administrative ne despărțim unii de alții. Așa s-o decis și Maiestatea Sa pregrațiosă a aplacidata că *una sinoda comana* să dezbată asupra chestiunilor dogmatice sacramentale, spirituale și rituale și asupra cărților simbolice.

Stând astfel lacrele, cred se poate presupune, că pe domnii membri ai casei de sus se vă convinsă, ca întâi e înființarea mitropoliei române a urmată pe cale legală; a doua, ca acesta pentru patrie nu e periculoasă și nu are de scop o coliziune ci o îmbunătățire și ordine bune, că ceea ce e bun să se susțină așa după cum se cuvine și adică, că poporul credincios să aibă mângâiere sufletească, și să aibă modru și îngrijire spre acel scop, că se fie gata de a aduce și sacrificii spre acest scop ; ca poporul credincios să se convingă, că cât folos se înțelege de sine, spiritual și moral, are din mișcarea liberă a ierarhiei sale. Dar și până acum s-au poiata convinge poporul nostru despre acest folos spiritual și moral din partea ierarhiei sale, ca acesta să ridicat o tipografie care a prevăzut deja bisericile noastre cu cărți bisericești și numai în Transilvania mai mult de 600 scoli de ale noastre cu cărțile de lipsă și toate aceste cu prețuri ieftine, cu de cari se pot procură numai in timpurile cele mai bune ; pe când mai înainte chiar și cărțile bisericești, pe lângă prețurile cele mai scumpe nu se puteau procura în patrie, ci oamenii erau siliți a trece în țări străine și a le aduce de acolo. Aceste toate lucruri de acele, care înaintează interesele patriei; ele însă înaintează deodată și interesele morale și religioase ale creștinilor noștri și acestea pot fi pentru patrie numai spre bine și folos.

Pe baza acestora exprim din nou Majestății Sale pentru preinalta grația, Înaltului minister și ambelor case ale legislativei omagiala mea și recomand proiectata acesta de lege Înaltei D-voastre aprecieri. Aveți bunătate a le primi.